

Wstęp

Wstęp jest częścią książki – która, według źródeł etymologicznych, oznacza *wejście do wnętrza*. Jest zatem pierwszym krokiem w kierunku wnętrza książki, inspirowanym intrygującym tytułem, okładką lub autorem. Czytelnik, który zdecydował się zrobić ten krok, ma ku temu swoje powody. Można przypuszczać, że spośród kilku możliwych argumentów za przeczytaniem tej monografii, najważniejszym jest poruszona w niej tematyka. I jest to najlepszy klucz do otwarcia tej wieloautorskiej monografii i wejścia w przestrzeń refleksji dotyczącej bliskości międzyludzkiej. Jest ona ukazana jako fenomen, czyli zjawisko, które jest w dużym stopniu znane i oczywiste, z drugiej strony wymagające wyjaśnienia i pogłębionej refleksji.

Celem książki jest ukazanie zjawiska bliskości międzyludzkiej w kontekście życia społecznego. Stanowi ono obszar, w którym jest wiele przestrzeni, aby budować i rozwijać bliskość. Dotychczas niewielu badaczy podjęło się analizy tego zagadnienia, które wydaje się oczywiste, jednak po głębszym namyśle okazuje się bardzo złożonym zjawiskiem. Tym bardziej, że w powstawaniu i utrwalaniu fenomenu bliskości nie brak utrudnień, przez co codzienna praktyka życia społecznego staje się bezosobowa i arelacyjna. W społeczeństwie, które wyłoniło się z pandemii i obecnie jest także narażone na wiele zagrożeń, tematyka bliskich relacji społecznych schodzi na dalszy plan. Zanik intensywności tych relacji jest widoczny już w rodzinach, które są podstawowymi grupami społecznymi i środowiskami wychowania. Następuje spłycenie relacji interpersonalnych w szkole, narasta agresja w relacjach społecznych,

budowana jest pozorna bliskość, zapośredniczona przez najnowsze, inteligentne, ale zawsze nieosobowe technologie. W tle tych przemian dostrzec można kryzys wartości, których obecność gwarantuje poszanowanie drugiego człowieka i umożliwia nawiązanie z nim głębokiej relacji. Zatem celem monografii jest w istocie próba zmierzenia się z wyzwaniami, które niepokoją wszystkich szczerze zaangażowanych w dobro człowieka i społeczeństwa.

Monografia jest projektem zrealizowanym dzięki zaangażowaniu wielu Autorów i Autorów, których wkład jest nie do przecenienia. Znajdują się wśród nich osoby bardzo znane w środowisku nauk społecznych oraz badacze do tej pory mniej rozpoznawalni. Współpraca wielu osób i środowisk naukowych sprawiła, że niniejsza monografia stała się przestrzenią bliskości naukowców i praktyków. W ten sposób pierwszy postulat poszukiwań bliskości międzyludzkiej w założeniach i praktyce życia społecznego został w pełni zrealizowany. Drugim zamierzeniem jest ukazanie i wzmocnienie bliskości międzyludzkiej w tych obszarach, do których nawiązują teksty zamieszczone w niniejszej publikacji.

Książka została podzielona na cztery części. Podział ten wynika z potrzeby ukazania istoty i różnorodności fenomenu bliskości międzyludzkiej. Pierwsza część jest poświęcona założeniom i różnorodnym przejawom bliskości międzyludzkiej. Otwiera ją artykuł Grzegorza Godawy, którego zadaniem jest wprowadzenie Czytelnika do zagadnienia bliskich relacji w perspektywie dyskursu naukowego. Podkreśla on ważny aspekt badań – ich interdyscyplinarność i wieloaspektowość, które są podejściem wręcz obligatoryjnym w przypadku tego tematu. Artykuł Agnieszki Cybal-Michalskiej zwraca uwagę na kulturę heterogeniczności ukierunkowanej na przestrzeń odczuwania bliskości losu Innego. Autorka podkreśla, że potrzeby integracyjne i tożsamościowe nie muszą konkurować ze skłonnością do podjęcia dialogu z różnorodnością. Katarzyna Salamon rozpatruje bliskość w kontekście aksjologicznym i empirycznym, poszukując odniesień w wybranych publikacjach Józefa Tischnera. Anna Gronkowska wskazuje na pozytywne, jak i negatywne konsekwencje cyfrowej bliskości. Podkreśla potrzebę integracji technologii z wartościami w celu osłabienia procesu fragmentaryzacji relacji. Andrzej Zwoliński przedstawia problematykę zagubienia relacji w zmediatyzowanym społeczeństwie, które coraz częściej gubi kierunek i traci siły na wirtualnych bezdrożach.

Druga część monografii podkreśla fundamentalne znaczenie rodziny w doświadczaniu i budowaniu bliskości międzyludzkiej. Rozważania rozpoczyna artykuł Roberta Pochopienia, w którym autor analizuje środowisko rodzinne jako najbardziej sprzyjające budowaniu relacji międzyosobowych. Ewa Dybowska podkreśla ważny element tych działań, jakim jest komunikacja intra- i interpersonalna. To rozróżnienie owocuje pogłębionym spojrzeniem na bliskość w rodzinie. Magdalena Parzyszek sięga do okresu przygotowującego do zawarcia małżeństwa. Poddaje analizie bliskość narzeczonych i podkreśla konieczność pracy nad osiągnięciem jej głębokiego wymiaru. Jeszcze bardziej wstecz sięga artykuł Magdaleny Ochońskiej, która zajęła się znaczeniem historii rodzinnych odkrywanych i opisywanych w kontekście aktualnych relacji wewnątrzrodzinnych. Dwugłos Anny Błasiak i Martyny Żurek dotyczy zjawiska inwersji roli rodzicielskiej, przyczyn i konsekwencji parentyfikacji. Autorki zwracają uwagę na obciążenie bliskości rodzinnej zaburzonymi więziami. Na końcu tej części został zamieszczony tekst Anny Goch-Murzyniec, który jest skoncentrowany na asystenturze rodziny oraz konstytuującej ją kategorii zmiany. Autorka opisuje bliskość jako towarzyszenie tej podstawowej grupie społecznej.

W monografii o ukierunkowaniu pedagogicznym nie mogło zabraknąć odniesienia do edukacji. Rozważania te otwiera artykuł Krystyny Chałas, który wskazuje na podstawowe założenia edukacji na rzecz bliskości wychowawczej. Autorka wymienia i opisuje przymioty osoby ludzkiej, ukazując aksjologiczny kontekst wychowania w obszarze bliskości. Ewa Borowiec rozważa bliskość edukacyjną w odniesieniu do procesu kształcenia. Wyjaśnia znaczenie dialogu edukacyjnego i postuluje jego wzmocnienie. Z kolei Klaudia Cymań-Sosin i Paulina Paluch przenosi Czytelnika w obszar edukacji medialnej, która przeciwstawia się zagrożeniom związanym z błędnym kołem kryzysu relacji. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do zjawiska smartfonizacji życia dzieci i młodzieży.

Ostatnia część monografii analizuje bliskość międzyludzką uwarunkowaną trudnymi sytuacjami życiowymi. Anna Gagat-Matuła i Monika Wójcik-Przybyłowicz przedstawiają wyniki badań dotyczących miłości i bliskości osób ze spektrum autyzmu. Przytoczone w tytule artykułu stwierdzenie świadczy o pogodzeniu się z ograniczeniami i odnalezieniu bliskości w nie-

standardowych okolicznościach życia. Paulina Hornik przywołuje postać Antoniego Kępińskiego. Wskazuje na terapeutyczny wymiar spotkania, a przez to na bliskość, która nawiązuje się i umacnia w chorobie. Kolejny dwugłos należy do Józefa Binnebesela i Ditty Baczały. Wprowadzają oni Czytelnika w zagadnienie tanatopedagogicznego ujęcia fenomenu bliskości. Odniesienie do przemijania, śmierci i żałoby, rozpatrywane z perspektywy różnych religii i wyznań, osadza bliskość w kontekście tanatycznym, a jednocześnie rozwojowym. Ostatnią część pracy zamyka tekst Anny Seemann-Majorek, który ukierunkowuje myśl Czytelnika na proces budowania bliskości, której hubem jest wspólnota religijna skupiona w przestrzeni architektonicznej.

Każda naukowa monografia jest poddawana recenzjom, które nadają jej ostateczny kształt. Dziękuję Panu dr. hab. Piotrowi Magierowi za podjęcie się tego zadania i cenne wskazówki, które wzmocniły siłę przekazu monografii. Kolejnymi recenzentami są Czytelnicy, do których trafi ta książka. Z pewnością miło byłoby usłyszeć, że monografia jest fenomenalna, ale ważniejsza i bliższa prawdy będzie opinia, że książka o fenomenie bliskości międzyludzkiej spełniła swoje zadanie.

ks. Grzegorz Godawa